

GÈNERES D'OPINIÓ

SEGON CURS, UAB PROF. F. BURGUET ARDIACA

1.— La Subjectivitat en el Periodisme

- Realitat i Actualitat: allò que passa i allò que diuen que passa.
- Fet, Notícia, Comentari.
- El mite de l'Objectivitat: Objectivitat Vs Subjectivitat.
- Imparcialitat, Honestedat, Legitimitat : els Mitjans, visions (in)compatibles de l'Actualitat.
- Veracitat i Versemblança: garantia relativa de la informació.
- Competència professional i Ètica.

2.— Inèrcies i equívocs de la classificació dels Gèneres Periodístics

- Els fets són sagrats (informació), els comentaris són lliures (opinió): ni tan sagrats els uns, ni tan lliures els altres.
- Informació, Interpretació i Opinió: procés lògic, funció progressiva, complementària del Periodisme; notícia, crònica, ànalisi, entrevista, reportatge i opinió.
- Els gèneres de frontera: Crònica, Entrevista, Reportatge.
- Cròniques d'esports i d'espectacles: la llibertat de la perifèria informativa.
- Cròniques parlamentàries: la llibertat segons el prestigi del cronista.
- Informació i opinió: una frontera conflictiva, permeable
- Judicis de fet, judicis de valor.

3.— Els Mitjans de Comunicació com a generadors d' Opinió

- El Periodisme d'Opinió (Opinió formal, explícita): secció d'Opinió; textos d'Opinió de les altres seccions: Ànalisi, Columna, Crítica, Retrat, Acudits...
- L'Opinió subjacent, implícita, de la Informació: tan determinant resulta publicar «Què es pensa/Què s'ha de pensar» (Gèneres d'Opinió formal) com informar «Sobre què pensar» (Informació).
- La Interpretació i l'Opinió implícita en la Informació: Insuficiència de la Veracitat com a garantia de la bondat informativa.
- Un exemple: Opinió i Informació racistes

4.— Abast del concepte d'Opinió: Descripció, Prospectiva i Prescripció

- Ànalisi: Interpretació, explicació (Per Què), context significatiu de l'actualitat (antecedents, relacions), conseqüències (prospectiva).
- Valoració: Prendre posició o partit, judicis de valor (crítica, reprovació, protesta, denúncia, desqualificació; aprovació, adhesió, defensa).
- Prescripció: Què s'hauria de fer o d'haver fet.
- Distribució dels tres components en els gèneres i subgèneres d'Opinió.
- De l'actualitat a l'eternitat; Intervenció pública o lluïment particular.

5.— Eficàcia dels gèneres d' Opinió

- Capacitat de convèncer (documentació, consistència de l'argumentació).
- Capacitat de persuasió (estil, expressió, estratègia retòrica).
- Autoritat (crèdit, reputació) de l'autor/a.
- Influència (poder, prestigi) del mitjà.

6.— Gèneres d'Opinió, més enllà de la Interpretació

- Origen històric del periodisme d'Opinió.
- Relat de fets: textos narratius i descriptius.
- Comentaris: textos argumentatius i persuasius.
- Funcions del periodisme d'Opinió.
- Confusió (nominal, conceptual) en els subgèneres: article, comentari, columna, bitllet, anàlisi...
- L'Opinió segons el Llibre d'estil de diversos mitjans (*El País*, *El Mundo*, *La Vanguardia*, *El 9 Nou*, *ABC*): coincidències, divergències.
- Distinció tipogràfica dels textos d'Opinió: la *cursiva*.

7.— L'Estil del periodisme d'Opinió

- L'estil del periodisme d'Opinió: sintaxi, lèxic.
- Estil i ètica: Sexisme, racisme, terrorisme, militarisme.
- Estructura del text d'Opinió: ordre i seqüència de l'argumentació.
- Retòrica i argumentació: estratègies de persuasió.
- Els Llibres d'Estil en el Periodisme d'Opinió.
- La titulació. L'arrencada. El final. La frase. El to.

8.— La Secció d'Opinió

- L'Editorial: Portaveu ideològic de la publicació.
- L'article d'Opinió: assaig, tribuna oberta, costumisme, retrospectiva.
- Cartes al director: l'opinió dels lectors.
- Defensor/a dels lectors (*Ombudsman*).
- Revista de Premsa.
- Opinió gràfica: acudit, tira còmica, caricatura.
- L'opinió en clau d'humor: Paròdic (Forges, Ferreres), Irònic (Peridis, Toni), Sarcàstic (El Roto), Satíric (Gallego & Rey), Simbòlic (Máximo).

9.— L'Editorial

- L'Opinió institucional del mitjà: temes i funció de l'editorial.
- L'equip editorial; l'anònimat.
- Extensió i estructura de l'editorial.
- Temes: el monopoli de la política.
- Menes d'editorials.
- Estil i ton editorial: solemnitat, distància/vehemència.
- Titulació. Paràgraf final.

10.— L'Opinió en altres seccions: l'Anàlisi (de les notícies)

- Anàlisi o comentari: complement de seccions informatives (internacional, política, economia, societat, cultura).
- L'anàlisi: més enllà de la crònica, més ençà de l'editorial.
- Crònica, Anàlisi, Editorial: especificitats, diferències, complementarietat.
- L'Anàlisi: interpretació de l'actualitat (antecedents, context, previsions, hipòtesis de futur) sense formular judicis de valor: el risc d'editorialitzar.
- L'estil i el ton, al servei de l'anàlisi (claretat, precisió...), i no de l'autor.
- L'autor, un especialista en la qüestió, sovint periodista, però no sempre.

11.— L'Opinió en altres seccions: la Columna

- Secció fixa: situació, periodicitat, extensió.
- Autor(s) fix(os) o habitual(s).
- De l'actualitat (protagonista, marginal, anecdòtica) a la intemporalitat.
- De què escriure? De la reflexió i el judici de l'actualitat a la creació literària i el lluïment d'estil (personal).
- Columnisme, és a dir, columnistes: enginy i raons (enginy sense raons, i també raons sense enginy).
- Periodisme i literatura (o prestigi literari): periodistes i escriptors; sobresou d'escriptors; ambició literària del periodista.
- Columnisme i retòrica: Metàfora, Ironia...
- Sàtira. Premsa satírica.
- Opinió sobre persones: retrat (psicològic), perfil (professional).

12.— L'Opinió en altres seccions: la Crítica

- Mala fama de la crítica: la inevitable subjectivitat (vici i virtut) del crític.
- Crítica d'spectacles (cine, teatre, música): secció de cultura/spectacles.
- Crítica de llibres i d'art (pintura, arquitectura...): suplements setmanals.
- Funció de la crítica: destinatari (creador, lector).
- Tipus i elements bàsics de la crítica: impressió, comentari, anàlisi, judici de valor; erudició, arbitrarietat, argumentació.
- Honestedat, rigor i responsabilitat del crític. Deficiències i precarietat de la crítica. Docilitat o independència del crític: crítica i informació.
- Crítica de llibres: crítica, promoció (i pressió) editorial, propaganda.
- Crítica d'spectacles: perills i servituds de la immediatesa.
- Crítics i creadors: relació o divorci. Amistats i enemistats personals. Alèrgies. (Hiper)Sensibilitats i Vanitats.
- Crítica, lector i públic: la deformació professional.
- Autoritat, crèdit, prestigi del crític (no de la crítica).
- El poder del crític, o el poder del mitjà.

BIBLIOGRAFIA (i hemerografia)

- ABC (1990): *Libro de estilo de ABC*, Ariel
- ABC Literario: monográfic "Crítica de la Crítica", ABC (14-07-90).
- ACOSTA MONTORO, José (1973): *Periodismo y literatura*, Guadarrama.
- AGUILERA, Octavio (1992): *La literatura en el periodismo*, Paraninfo.
- ALBORG, J. L. (1991): *Sobre crítica y críticos*, Gredos.
- AYALA, Francisco (1985): *La retórica del periodismo y otras retóricas*, Espasa Calpe..
- BALLART, Pere (1994): *Eironèia: la figuración irónica en el discurso literario moderno*, Sirmio y Q. Crema.
- BOOTH, Wayne C. (1989): *Retórica de la ironía*, Taurus.
- BORRAT, Héctor (1989): *El periódico, actor político*, Editorial Gustavo Gili.
- BRECHT, Bertolt (1972): *Cinc dificultats per escriure la veritat*, Edicions 62.
- BRENNER, Jacques (1970): *Les critiques dramatiques. Le procès des juges*, Flammarion.
- BROWN, J. A. C. (1978): *Técnicas de persuasión*, Alianza Editorial.
- BURGUET ARDIACA, F.: "Sagarra pare, pare de la crítica teatral a Catalunya", *Capçalera*, maig 1994, n. 52., p.23-28.
- BURGUET ARDIACA, F. : "Mals temps per la crítica", *Capçalera*, febrer 1995, n. 58, p.26-34.
- CASASÚS, Josep Maria (1986): *Lliçons de periodisme en Josep Pla*, Destino.
- CASSANY, Daniel (1992): *Descriure escriure; com s'apren a escriure*, Empúries.
- CASSANY, Daniel (1995): *La cocina de la escritura*, Anagrama.
- COLOMBO, Furio: "¿Se puede hacer una rítmica del libro de un amigo?", *El País*, 21-02-89, p. 24.
- CONTE, Rafael: "La crítica y la amistad", *El País*, 25-02-89, p. 25.
- COROMINA, Eusebi (1991): *El 9 Nou: Manual de redacció i estil*, Eumo Edit.
- CHILLÓN, Lluís Albert (1993): *Literatura i periodisme*, Universitats d'Alacant, Jaume I i València.
- ECO, Umberto: "El libro de un amigo, los enemigos y los amigos del autor", *El País*, 21-02-89, p. 24.
- ELIOT, Thomas S. (1967): *Criticar al crítico*, Alianza Editorial.
- GALLEGO-DÍAZ, Soledad: "Opinión e información: una frontera problemática", *El País*, 18-09-94
- GARCÍA POSADA, Miguel: "La crítica en la picota", ABC, 03-06-89.
- GOMIS, Lorenzo (1987): *El medio media; la función política de la prensa*, Mitre.
- GOMIS, Llorenç (1989): *Teoria dels gèneres periodístics*, Centre d'Investigació de la Comunicació
- GOMIS, Lorenzo (1991): *Teoria del periodismo*, Paidós.
- GONZÁLEZ REYNA, Susana (1991): *Periodismo de opinión y discurso*, Editorial Trillas.
- GONZÁLEZ RUIZ, Nicolás (editor) (1966): *Enciclopedia del periodismo*, Noguer.
- GRIJELMO, Àlex (1997): *El estilo del periodista*, Taurus.
- GULLÓN, Ricardo: "La función de la crítica", ABC, 05-12-90.
- GULLÓN, Ricardo: "Reflexión y defensa de la crítica literaria", *El País*, 02-07-76.
- GUTIÉRREZ PALACIO, Juan (1984): *Periodismo de opinión*, Paraninfo.
- HAM, Peter (1971): *Crítica de la crítica*, Barral editores.
- HARO TECGLEN, Eduardo: "La libertad y el cubo de agua", *El País*, 25-09-82.
- HODGART, M. J. C. (1969): *La sátira*, Guadarrama.
- IMBERT, Gérard (1986): "Tipología de los textos de opinión", en G. Imbert/J. Vidal Beneyto (eds.), *El País o la referencia dominante*, p. 155-176, Ed. Mitre.
- IONESCO, Eugène: "¡Críticos, vivís de mí...!", *El Público*, gener 1988, n. 53, p. 30-32.
- JANKÉLÉVITCH, V. (1982): *La ironía*, Taurus.
- JOGLARS, Els y otros: "Enemigos del teatro", *El País*, 05-12-87, p. 16.
- LAFFOFF, George/JOHNSON, Mark (1991): *Metáforas de la vida cotidiana*, Cátedra
- LÓPEZ HIDALGO, Antonio (1996): *Las columnas del periódico*, Ed. Libertarias.
- LÓPEZ PAN, Fernando (1995): *70 columnistas de la prensa española*, EUNSA.
- MARCHESE, Angelo/FORRADELLAS, J. (1991): *Diccionario de retórica, crítica y terminología literaria*, Ariel.
- MARINA, José Antonio (1992): *Elogio y refutación del ingenio*, Anagrama.
- MARINA, José Antonio (1993): *Teoría de la inteligencia creadora*, Anagrama.
- MARINA, José Antonio (1995): *Ética para naufragos*, Anagrama.
- MARTÍNEZ-MENCHÉN, A.: "La crítica literaria en España", *Argumentos*, junio 1979.
- MIGUEL, Amundo de (1980): *Los intelectuales bonitos*, Planeta.
- MIGUEL, Amundo de (1982): *Sociología de las páginas de opinión*, Editorial ATE.
- MIGUEL, Amundo de (1994): *La perversión del lenguaje*, Espasa Calpe.
- MOLAS, Joaquim (1975): *Lectures critiques*, Edicions 62.
- MORÁN TORRES, Esteban (1988): *Géneros del Periodismo de Opinión*, EUNSA.

- GUARNER, José Luis (1994): *Autorretrato del cronista*, Anagrama.
- HARO TECGLE, Eduardo (1993): *¡Que Estafa!*, El País Aguilar.
- IBÁÑEZ ESCOFET, Manuel (1985): *Les arrels i les fulles*, Edicions 62.
- LARRA, Mariano José de (1975): *Artículos políticos*, Taurus.
- LARRA, Mariano José de (1985): *Artículos*, Cátedra.
- MAMET, David (1991): *Escrito en restaurantes*, Ediciones Versal.
- MANENT, Albert (1990): *Solc de les hores; Retrats d'escriptors i polítics*, Destino.
- MANENT, Albert (1990): *Semblances contra l'oblit; Retrats d'escriptors i polítics*, Destino.
- MARIAS, Javier (1991): *Pasiones pasadas*, Anagrama.
- MARTIN GAITÉ, Carmen (1993): *Agua pasada*, Anagrama.
- MASOLIVER, Juan Ramón (1995): *Perfil de sombras*, Destino.
- MILLÁS, Juan José (1995): *Algo que te concierne*, El País Aguilar.
- MOLINA FOIX, Vicente (1987): *Fan fatal*, Ediciones Libertarias.
- MONTERO, Rosa (1992): *La vida desnuda*, El País Aguilar.
- MONZÓ, Quim (1984): *El dia del senyor*, Quaderns Crema.
- MONZÓ, Quim (1987): *Zzzzzzzz...*, Quaderns Crema.
- MONZÓ, Quim (1990): *La maleta turca*, Quaderns Crema.
- ORDÓÑEZ, Marcos (1996): *Molta Comèdia. Cròniques de teatre 1987-1995*, Edicions La Campana.
- PONS, Agustí (1991): *Retrats contemporanis*, Eumo editorial.
- PORCEL, Baltasar (1988): *Punts cardinals*, Edicions del Mall.
- ROMERO, Emilio (1985): *Retratos de época*, Plaza & Janés.
- ROIG, Montserrat (1990): *Melindros*, Edicions B.
- ROIG, Montserrat (1991): *Digues-me que m'estimes encara que sigui mentida*, Edicions 62.
- ROIG, Montserrat (1993): *Un pensament de sal, un pessic de pebre*, Edicions 62.
- SAGARRA, Joan de (1971): *Las rumbas de Joan de Sagarra*, Kairós.
- SAGARRA, Joan de (1997): *La borma de mi sombrero*, Alfaguara.
- SAGARRA, Josep Maria de (1981): *L'aperitiu (I i II)*, Editorial Selecta.
- SAGARRA, Josep Maria de (1985): *Café, copa i puro*, Edicions 62.
- SAGARRA, Josep Maria de (1987): *Retratos*, Grijalbo.
- SAGARRA, Josep Maria de (1987): *Critiques de teatre 1922-1927*, Edicions 62 i Institut del Teatre.
- SAGARRA, Josep Maria de (1995): *L'Aperitiu*, Edicions La Campana.
- SÁENZ GUERRERO, Horacio (1993): *Con amor y con ira*, Planeta.
- SÁNCHEZ DRAGÓ, Fernando (1992): *La dragontea*, Planeta.
- SANDIER, Gilles (1982): *Théâtre en crise (des années 70 à 82)*, Éditions La Pensée Sauvage.
- SCANLON, Paul (1979): *Reportajes: el Nuevo Periodismo en Rolling Stone*, Anagrama.
- SENDER, Raúl J. (1982): *Álbum de radiografías secretas*, Destino.
- STRAUSS, Botho (1989): *Critica teatral: las nuevas fronteras*, Gedisa Editorial.
- SWIFT, Jonatjan (1992): *Sátiras políticas*, Ed. Humanidades.
- TORRES, Maruja (1993): *Amor América*, El País Aguilar.
- UMBRAL, Francisco (1984): *Mis queridos monstruos*, Ediciones El País.
- USSIÁ, Alfonso (1993): *Del humor, del amor y de la tra*, Espasa Calpe.
- VARGAS LLOSA, Mario (1983, 1986, 1990): *Contra viento y marea (I, II y III)*, Seix Barral.
- VÁZQUEZ MONTALBÁN, Manuel (1993): *Felípicas*, El País Aguilar.
- VERDÚ, Vicente (1987): *Domicilios*, Ediciones El País.
- VICENT, Manuel (1981): *Retratos de la transición*, Penthalon ediciones.
- VICENT, Manuel (1983): *No pongas tus sucias manos sobre Mozart*, Editorial Debate.
- VICENT, Manuel (1984): *Crónicas urbanas*, Editorial Debate.
- VICENT, Manuel (1984): *Daguerrotípos*, Editorial Debate.
- VICENT, Manuel (1985): *La carne es yerba*, Ediciones El País.
- VICENT, Manuel (1988): *Arsenal de balas perdidas*, Anagrama.
- VICENT, Manuel (1993): *A favor del placer*, El País Aguilar.
- VILA-MATAS, Enrique (1991): *El viajero más lento*, Anagrama.
- XAMMAR, Eugeni (1989): *Periodisme*, Quaderns Crema.

- MORENO, Víctor (1994): *De brumas y de veras; la crítica literaria en los periódicos*, Pamiela.
- EL MUNDO (1996): *Libro de Estilo*, Ediciones Temas de Hoy.
- OLLER, Dolors (1986): *La construcció del sentit*, Empúries.
- EL PAÍS (1977): *Libro de Estilo*, Ediciones El País
- EL PAÍS: "Se van a enterar", editorial, *El País*, 11-12-1987
- QUINTANA, À./J. L. FECÉ i altres: "La situació crítica de la crítica del cinema", *Capçalera*, febrer 1995, n. 58, p. 5-25.
- REARDON, K. (1983): *La persuasión en la comunicación*, Paidós.
- RIVERA, Jorge B. (1995): *El periodismo cultural*, Paidós.
- RODRIGO, Miquel (1986): *Los medios de comunicación ante el terrorismo*, Icaria.
- ROWAT, Donald C. (1990): *El «Ombudsman» en el mundo*, Teide.
- SÁNCHEZ, José Francisco (1989): *Miguel Delibes, periodista*, Destino.
- SANTAMARÍA, Luisa (1990): *El comentario periodístico; los géneros persuasivos*, Paraninfo.
- SAVATER, Fernando: "La crítica al cubo", *El País*, 08-10-82.
- SPANG, Kurt (1979): *Fundamentos de retórica*, EUNSA.
- STREHLER, Giorgio: *Epístola moral a los críticos de teatro*, El Público, febrero 1986, n. 29.
- TÀPIES, Antoni (1994): *Valor de l'art*, Empúries.
- TUBAU, Iván (1993): *Llengua i pàtria amb ceba tendra. Com escriure articles en català*, Laertes.
- VALLEJO MEJÍA, Mary Luz (1993): *La crítica literaria como género periodístico*, EUNSA.
- LA VANGUARDIA (1986): *Libro de Redacción*, Tisa.
- VERÓN, Eliseo (1994): "Retòrica i argumentació en el periodisme actual", en *Periodística*, n. 7, Societat Catalana de Comunicació.

COLUMNISME, RETRAT, CRÍTICA

- ARRABAL, Fernando (1993): *Gentos y figuras*, Espasa Calpe.
- AZÚA, Félix de (1989): *El aprendizaje de la decepción*, Pamiela.
- BALANZÓ, Fèlix (1990): *Els senyals del contrabandista*, Llibres de l'Índex.
- BARRIL, Joan (1988): *Àlbum de cromos*, La Campana.
- BRYCE ECHEÑIQUE, Alfredo (1988): *Crónicas personales*, Anagrama.
- BURGUET ARDIACA, F./ROS RIBAS, J. (1987): *Teatre Lliure 1976-1987*, Edicions del Teatre Lliure.
- CARNER, Josep (1982): *Les bonhomies*, Orbis i Edicions 62.
- CASASÚS, Josep M. (1994): *Artículos que dejaron huella*, Ariel.
- CELA, Camilo José (1988): *A la pata de palo*, Plaza & Janés.
- CELA, Camilo José (1993): *El buevo del juicio*, Seix Barral.
- CID CAÑAVERAL, Ricardo (1988): *El bordillo*, Anagrama.
- DELIBES, Miguel (1990): *Pegar la hebra*, Destino.
- D'ORS, Eugeni (1982): *Glosari*, Edicions 62.
- DURAS, Marguerite (1988): *Outside*, Orbis.
- FÀBREGAS, Xavier (1987): *Teatre en viu 1969-1972*, Publicacions Institut del Teatre.
- FÀBREGAS, Xavier (1990): *Teatre en viu 1973-1976*, Publicacions Institut del Teatre.
- FERNÁNDEZ SANTOS, Jesús (1986): *El rostro del país*, Ediciones El País.
- FERRATÉ, Joan (1989): *Provocacions*, Empúries.
- FERRATÉ, Joan (1991): *Apunts en net*, Quaderns Crema.
- FERRATÉ, Joan (1993): *Opinions a la carta*, Empúries.
- FUSTER, Joan (1984): *Causar-se d'esperar*, Edicions 62.
- FUSTER, Joan (1984): *Pamflets polítics*, Empúries.
- GALA, Antonio (1988): *Dedicado a Tobias*, Planeta.
- GALA, Antonio (1991): *Cuaderno de la dama de otoño*, Planeta.
- GALA, Antonio (1992): *El águila bicéfala*, Espasa Calpe.
- GALA, Antonio (1993): *La soledad sonora*, Planeta.
- GARCÍA MÁRQUEZ, Gabriel (1981): *Obra Periodística I, Textos Costerños*, Bruguera.
- GARCÍA MÁRQUEZ, Gabriel (1982): *Obra Periodística IV, De Europa y América*, Bruguera.
- GARCÍA MÁRQUEZ, Gabriel (1991): *Notas de prensa 1980-1984*, Mondadori.
- GIMFERRER, Pere (1981): *Dietari 1979-1980*, Edicions 62.
- GÓMEZ DE LA SERNA, Ramón (1990): *Retratos contemporáneos*, Aguilar.